

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:

Széchenyi-téren, a hidkaputól kimenet balra
a 26. szám alatti ház emeletében.

Megjelen a lap hetenkint háromszor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délelőtt.
Ara évnegyedre 3 ft. o. é. Hirdetési ár: négyhasábos sorát először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 krajczár o. ért. s minden hirdetés után 20 kr. helyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kesztetik.
A nyilatkozatok cikkek sora után 10 kr. előleges bevétele mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középuteza, STEIN J. könyvkereskedése.

Előfizetési felhívás

A

K. KÖZLÖNY

jul.—decz. folyamára.

Előfizetési ára:

Egészévre 12 forint.
Félévre 6 „
Évnegyedre 3 „

Az előfizetési pénzek kiadónk Stein János középütczei könyvkereskedésébe bérmentve küldendők, hol a lapok pontos szétosztásáról gondoskodva van.

Kolozsvar, július 12.

(D.) Az európai magas politikában egy feltűnő jelenség történt, mely a viszonyok elaléltágának valószínűleg ébresztőbb új lendületet fog kölcsönözni, s melyet minden hosszabb magyarúatok nélkül olvasóink előtt constatirozni észszerűnek látunk.

Az északi hatalmasságok Kissingeabeni találkozásának célja és körülményei sok részben talányok valának. Különböző hírek terjengettek, melyek szerint a három nagyhatalom, u. m. Austria, Orosz- és Poroszország kölcsönösen biztosítják egymás határait, vagy talán csak lengyel tartományait, avagy csak is a dán-német viszályban akartak volna egyetértő programhoz jutni.

A conferentia eredménytelensége, Angliának ottani kudarcza, összeítván a kissingeni találkozással mintegy ennek eredményeképp tünt fel, s fölzaklatta jelesen az angolok kedélyét, kiknek kormánya e kudarcban mintegy visszatárlást kapott Napoleontól a miatt, hogy az ő congressusi eszméjét a brit kormány oly büszkén utasítá vissza.

Egy titkos izgatottság kezdett forrongani a diplomatiában, beszélni kezdetek a régi szent szövetség felújulásáról, s a reactionarius eszmék diadaláról, melyeknek villanyos rázkódattása még a boldog Belgiumot is képes vala megzavarni.

Egyszerre Bismark a reactio óriásaként emelkedett mind nagyobbba, midőn a „Morning Post“ nagyszerű leplelésekkel állva elé, kimutatta, hogy a szent szövetség valóban megkötött, s itt az idő, hogy Anglia Franciaországgal egyesüljen a reactio által elnyomott népek felszabadítására.

Orosz, porosz és osztrák részről egyaránt meghazudtolni törekedtek az angol lap vész-hírét, ez azonban feleletl a nagyhatalmak kormányai közt váltott levelezésükkel állott elé, bizonyítá hire valóságát, s kikiáltá, hogy az angol ministerium hazugságokkal altatta a parlamentet.

Közlése a dementik daczára annyira hitelen színezettek, mikép ma az európai lapok közhangulatjában általában kifejezre látjuk a szent szövetség felújulásáról hiedelmet; habár annak célja a régitől különbözik, s inkább a három északi nagyhatalom véd- és daczövetségét látszik involválni.

Tudjuk, hogy a régi szent szövetség főképp I. Napoleon ellen volt intézve, s ha megfontoljuk azon befolyást, mint a francia politika az olasz és lengyel mozgalmakra gyakorolt, lehetlen tagadni, hogy a mostan szerződött kölcsönös védelem éppen a francia eszmék ellen lehet irányozva; de amaz ország diplomata uralkodója szelid arcot vág e nagy kérdéshez, napi közgei fennen hirdetik,

hogy a szent szövetség eszméje Franciaországot nem háboríthatja, mert az csak a hődiás és forradalom ellen lehet intézve, Franciaországnak pedig egyik sem áll eszeágában sem.

Napoleonnak az utóbbi időkbeni tartózkodó magatartása tehát most sem szakad meg; de éppen e magatartás ösztönzi a felizagot Angliát, hogy most már komolyabban keresse a francia barátságot, melyet a mexikói és legyel kérdésnél ugy cserben hagyott.

Francia és angol lapok egyaránt vitatják e két hatalom szövetekezésének a népszabadság érdekében beállott szükségességét, s a francia diplomata, mint a kaczerhölgy jól színellet szerénységgel néz a jövő fejlemények elébe, s valószínűleg végre is a dán kérdés lesz az, hol a két ellenséges szövetekezés szükségessége nyilatkozni fog.

Franciaország már is ugy kezd nyilatkozni, hogy midőn a dán viszály a német hatalmasságok hódítási szándékát fogja felvilágosítani, akkor Franciaország megfontolandja az európai egyensúly érdekét, s saját becsületét.

Tagadhatlanul, hogy a szönyegen levő harchoz való vonatkozásnál nagyon is készült előre az angol s francia szorosabb barátság, mely kérdésen kívül Olasz-, Svéd- és Törökország csatlakozását vonandja maga után, s kihat a napokban levert szabad cserkeszek sorsának újabb fordulataig.

Ha nyertek-e a német hatalmak ezen híresztelt szövetekezésen? azt csak az események dönthetik el. Nyertek, a mennyiben többé nem áll sem Austria, sem Porosz, sem Oroszország izoláltan; de sokat kockáztattak, midőn fölhívtak adtak egy oly szövetezésére a két nyugati hatalomnak, mely a népek jogára, s így a népek szenvedélyeire is hivatkozik és számít.

A „Morning Post“ egyenesen is kimondja, hogy az angol-francia szövetekezés első feladata a veneczei kérdés megoldása, s a bir azt beszéli, hogy a három északi hatalom éppen Venecze mostani birtoklását is biztosította volna.

Csak ebből is megmérhető, hogy a „Morning Post“ híre a conjuncturának minkra vibara keletkezett? A külföldi lapok pártisanezetők szerint bonczolga-ják ezen fontos kérdést, s az izgultság színezete átlátszik mindentűt okoskodásaikon.

Tény az, hogy egy új nagy kérdés van felvetve, mely minden létező nehéz kérdéssel szoros összeköttetésben áll, s azokat polipkarokkal összcölleli.

Az északi hatalmak részéről mindent elkövetnek, hogy ezen fellármázó híreknek élet kivegyék; de a nyugati közvélemény legkevésbé sem akar hitelt adni a hivatalos lepleléseknek, és sügeti az erősebb rendszabályokat.

Nem akarunk e kérdésben jóslatokhoz és hozzávetésekhez folyamodni, azt sem mondjuk, mennyiben hathat az a népekre biztatól, vagy leverölég? csak annyit akartunk e cikünkkel elérni, hogy olvasóinkat figyelmeztessük ezen felmerült kérdés fontosságára, és sok részben kényes természetére.

Törvényjavaslat

az erdélyi országgyűlés összehívásáról, összealkotásáról és működéséről.

(Folytatás.)

Magánfelek ügyeiben a hivatal területén belüli utazásokra a közigazgatási hatóság hivatanokainak napdíjak és mértőldpénzek járnak, melyeket a felek tartoznak megteríteni.

16. §. A kir. kormányzót, a kir. országos főkörmányszéki tanácsosokat, az egyes tör-

vényhatóságok főnökeit (4. §.) s ezek helyetteseit (6. §.) az alispánokat, alkapitányokat, alkirálybírókat, királybírókat és cs. apostoli kir. Felsége nevezi ki s legkegyelmesebben tekintettel fog arra lenni, hogy a kir. országos főkörmányszéki tanácsnokai közt az Erdély nagyfejedelemségben törvényesen bevett mindenik vallás hirtorsossáiból mindenkor legyen egy, és hogy az ezen hivatalokra kijelendő férfiak Erdély nagyfejedelemségben honfiak legyenek.

17. §. Ő cs. kir. apostoli Felsége legkegyelmesebben kibocsátandja azon szabályokat, hogy minő módok s föltételek alatt lesznek a többi közigazgatási hivatalnokok is szolgálatra alkalmazandók és elbocsátandók, szolgálaton kívül és ideiglenes vagy állandó nyugalomba helyezendők.

18. §. A kir. országos főkörmányszék az erdélyi kir. udvari kancelláriának, az egyes törvényhatósági főnökök a kir. országos főkörmányszéknek, az alispánok, alkapitányok, alkirálybírók, királybírók, valamint a városi tanácsok a közigazgatási ügyvitelt illetőleg, az egyes törvényhatóságok főnökeinek vannak közvellenl alárrendelve.

19. §. A kormányzó, a kir. főkörmányszék, az egyes törvényhatóságok főnökei és a kerületi előjárók, továbbá a szabad királyi városi s mezővárosi tanácsok, melyek a politikai ügyek vitelére jogosítvák, (8. §.) kötelesek felelősségek rendeleit, meghagyásait pontosan s gyorsan teljesíteni, s az egész ügyvitelt nekik felelősek.

20. §. A kir. országos kormányzó a hivatali esküt ő cs. apostoli kir. Felsége kezébe teszi le.

Nyilvános ünnepélyeknél az ország fejedelmet ő képviseli.

21. §. A hivatali székhelyén, vagy a hatóság terüetén nyilvános ünnepélyeknél a fejedelm képviselőjének előjogai, ha az ország kormányzója jelen nincs, a törvényhatóság közigazgatási főnökét illetik.

22. §. Ha közigazgatási hatóságok illetékességéhez tartozó közigazgatási tárgyakra nézve külön szabályok mást nem rendelnek, az alispán, alkapitány, alkirálybíró és a politikai ügyvitelt megbízott szabad királyi város és város (8. §.) előjáróságainak határozata eleni felelősségek az illető törvényhatóságok főnökeihez, ezeknek végzése elleni felelősségek a kir. országos főkörmányszékhez, a királyi országos főkörmányszék határozata elleni felelősségek pedig a kir. erdélyi udvari kancelláriához intézettek.

23. §. A politikai közgegeknek az egyenes adót illető ügyekre befolyása, valamint a pénzügyi közgegeknek tisztai eljárások alkalmazásával nyújtandó segélyezés, az adó és pénzügyi törvények által szabályozatik.

24. §. Különböző törvények határozzák meg azon álláspontot, melyet a politikai közgegek az egyes községi, kerületi és törvényhatósági képviselőkkel, valamint az országgyűléssel szemben elfoglalnak.

25. §. Azon hivatal-állomásokra, melyek a szervezés céljából betöltendők, a kir. főkörmányszéknek illetőket és az egyes közigazgatási területek főnökeit kivéve, közpályázat iratik ki, és az azok betöltése végetti javaslatok egy, egy elnök, ennek helyettese és tizenkét tagból alakított országos bizottmány által fognak tétetni.

Ezen országos bizottmány elnökét, ennek helyettesét és négy tagját ő cs. apostoli kir. Felsége nevezi ki, nyolcz tagját pedig az országgyűlés választja oly módon, hogy azon nyolcz osztály közül, melyre az országgyűlés ideiglenes ügyrend szabályának 27. §. szerint oszlik, minden osztály egy országos bizottmányi tagot választ az országgyűlés minden tagjai közül.

26. §. Azon időpont, melyben az új politikai hatóságok hatályba lépnek, ő cs. királyi apostoli Felsége által fog meghatározatni, és a főkörmányszék által közhírré tétetni.

27. §. A politikai közgegek hivatalos eljárásaikban kötelesek magokat mindaddig azon törvények- és rendeletekhez alkalmazni, melyek az ő illetőségök alá tartozó közigazgatási tárgyakra nézve fenállanak, míg törvényhozási vagy rendeleti uton más szabályokkal nem látatnak.

Személyzeti és fizetési létszáma az ország fejedelmi politikai hatóságoknak Erdély nagyfejedelemségben.

I. Királyi erdélyi főkörmányszék. A) Fogalmazó személyzet. Kormányzó 8000 forint, 9000 frt hivatali pót és természetbeni lakás. Főkörmányszéki alelnök 6000 frt. Udvari tanácsos 4000 frt. Kormányzéki tanácsosok 3000, 2500, 2000 frt. Országos főorvos 1600 forint. Kormányzéki titkár 1600, 1400, 1200 forint. Kormányzéki fogalmazó 900, 800 frt. Allatorvos 700 frt. Fogalmazó gyakornokok 400, 300 frt. B) Irodai személyzet. Segédhivatalok igazgatója 1500 frt. Segéd 1100, 1000, 900 frt. Hivatali tiszt 800, 700, 600 frt. Irnok 500, 450 frt. C) Szolgák. Ajtonálló 450 forint, hivatali öltözet. Hivatali szolga 400, 350, 300 frt. Szolga-segéd 2500 frt. Hivatali öltözet. Kapu őr 250 frt, hivatali öltözet és lakás.

II. Országos fejedelmi kir. politikai hatóságoknál a törvényhatóságokban. A) Fogalmazó személyzet. Törvényhatósági főnök (főispán stb.) 3000, 2500, 2000 frt. Természetbeni lakás, hivatali pótlék. Helyettes 1800-1600, 1400 frt. Beosztott alispánok stb. 1200 forint. Főjegyzők, titkárok 900, 800 forint. Jegyzők, fogalmazók 600 frt. Orvos 700, 600 forint. Allatorvos 400 frt. B) Irodai személyzet. Levéltárnok 600 frt, 50 frt öt évenkénti pótlék 900 frt. Irnokok 400 frt. C) Szolgák. Hivatali szolgák 300 frt, 25 frt öt évenkénti pótlék 400 frt és öltözet. Sedégek 200 frt, hivatali öltözet.

III. Első folyamodású ország-fejedelmi politikai hatóságok. A) Fogalmazó személyzet. Alispánok, alkapitányok stb. 1200 forint, szabad lakás vagy szálláspenz és öt évenkénti 100 frt, pótlék 1800 frt. Szolgabírák, dulók, felügyelők 900, 800 frt, a kiküldötteknek szabad lakás és 100 frt szalgatartási átalány. Segédek 600, 500 frt. Orvosok 400 forint. B) Irodai személyzet. Levéltárnok 400 forint, 40 frt évenkénti pótlék 600 frt. C) Szolgák. Hivatali szolgák 250 frt, 25 frt öt évenkénti pótlék 350 frt és hivatalos öltözet. Szolga-segéd 200 frt, hivatali öltözet.

Jegyzések.

1. a) Az erdélyi kormányzó természetbeni lakást, vagy ennek megfelelő egyenértékét élvez s e mellett öt, 9000 frt o. é. tiszti pótlék mint terhelő járuléka is illeti. b) Az újonnan kinevezett kormányzó, hivatala elfoglalása alkalmával, kérelme folytán butorzati pótlékot nyerhet, mely esetről esetre 5000 forinttal legfeljebb helyen fog engedélyeztetni. c) Ha a kormányzói hivatal három hónapnál tovább betöltetlen marad, ugy az turesedés további idejére a kormányzó rendszeresített hivatali pótlékának fele, a helyettesítő alelnököt illeti; de a természetbeni szállás vagy annak egyenértéke nem.

2) a) Az országfejedelmi politikai törvényhatóság főnöke szabad lakást vagy szállás-pénz-pótlékot és egy tiszti pótlékot mint terhelő járulékot élvez, mely a kolozsvári, szebeni és udvarhelyi törvényhatóságok főnökei részére 2000 forintból, a dézsi, károly-fehérvári és dévai részére 1500 forintból, végre a fogarasi, régeni és naszodi törvényhatóságok főnökei részére 1000 forintból áll. b) Üresedés esetében, az ország fejedelmi politikai törvényhatóság főnökének helyettese, két hónapnál tovább tartó turesedésénél a főnök tiszti pótlékának felét igénybe veheti.

3) Az alsó folyamodású politikai hatóság előjárója (alispány, alkirálybíró, királybíró) a hivatali épületben szabad lakást, ha az nem volna, vagy használathba vehető nem lenne, 200 frt szálláspenzt élvez. Üresedés esetében, a helyettesítő hivatalnok a szállást vagy szálláspenzt igénybe nem veheti; hosszabb ideig tartó turesedés esetében azonban az előjáró meggázdalkodott fizetéséből egyrészt összeg, mint helyettesítési jutalék folyóvá tétethetik részére.

Szebeni dolgok.

Indítvány:

Az országgyűlés határozna el: A magas kormány felkérendő, mikép a hadkötelezettség és a hadsereg kiegészítése iránt új törvényjavaslatot mentől előbb szerkesztetni és ennek alapján az 1847-dik évi erdélyi országgyűlés XX-dik törvényezikének és az újonczállítás iránti egyidejűleges utasításnak az államalapító törvényekkel nem ellenkező határozatait elfogadni és a hadkötele-

zetségi idő meghatározásánál annak lehetőséggel kell számolni, hogy a megváltoztatásról gondoskodni kellő időre.

N.-Szék, 1864. június 24-én.

Bedens s. k., Obert F. s. k., Raunicher s. k., Fogarassy s. k., Schnell Károly s. k., Maager Károly s. k., Schneider József s. k., Klein Károly s. k., Angyal s. k., Dragosianul s. k., Dr. Ratiu s. k., Papp Leontin, s. k., Solutiu József s. k., Solutiu Dénes s. k., Budaeker G. s. k.

N.-Szék, július 7.

A tartományi gyűlés mai ülésében a törvénykezési szentesítés iránti törvényjavaslat felett folytatott részletes vita folytán a megváltoztatás 2. 3. 4. és 5-dik §§. elfogadtatott a kormányjavaslat szerint.

A legfőbb módosítás, mely az eddigi gyakorlat mellőzésével az által megállapított, abból áll, hogy a szentesítés eddig a megerősítés (confirmatio) előzte meg, de ez most elmarad, s ha a törvényhozás második factora egy törvénykezési változtatás helyben hagyott, annak szentesítése azonnal meg fog történni.

E meghatározás a 2. §-lyben foglaltatik, mely a bizottság által ajánlott póttelel: „az eddigi gyakorlatban volt szentesítési forma szerint” kihagyásával fogadtatott el.

A 3. §. meghatározza, hogy a szentesített törvénykezési kinyomtatásnak, a kir. fő-kormányzók által kihirdetessenek s minden községnek egy példányt küldessék.

Fogarassy ez. püspök azon óhaját fejezte ki, hogy a fő-kormányzók és a községeken kívül még a megyei és városi helyhatóságoknál is történjen meg a kihirdetés; továbbá szeretné, hogy a községi kihirdetések alkalmával a vallásos befolyás is jobban tekintetbe véssék.

Erre az elnök és a kormány képviselője is megjegyzi, hogy a szentesített törvénykezési kinyomtatásnak az ország minden törvényhatóságával, s az általános kihirdetés módja a § által szélesebb körben történik, a mennyiben a községekkel is közöltetik.

A 4. §., mely a szentesített t. czikk hatályba lépése kezdetén idejét határozza meg — miután Eisel indítványa nem támogatott — az eredeti szerkezet szerint fogadtatott el; ugy szintén az 5. §., mely szerint ezen törvény, a tartományi gyűlésen történt kihirdetése után, azonnal hatályba fog lépni.

A részletes vitának ekép lett befejezése után elnök kérdé, hogy az ezen törvénykezési bevezetési felirat szerkesztése a társaság közben történt óhajátok felvétele tekintetéből a bizottságra bízassék-e, a mit a mult ülés helyben hagyott.

E felirat tárgyalása, valamint a t. czikk harmadik felolvasása egyik közelebbi ülésben fog megtörténni.

A napirend második tárgyat képezte a bizottságnyi jelentés a 9-dik kir. javaslatról, a meg felszabadítatlan szolgálomák megváltoztatása, a megváltoztatási törvények s az 5 százalékos évi kamatot illetőleg.

E kérdés felett a tartományi gyűlés elnapoltatása alatt az előleges tanácskozások egy bizottságban folytak, melynek elnöke Thiemann követ vala, s mely a mult ülésnek végén Dr. Ratiu által tett indítványok felett is (a földterhermentesítési 1. 54. jun. 21-ki patens módosítását illetőleg) tanácskozott.

E bizottság elnöke Schnell, követ, s a kormány képviselője Lázár, fő-kormány-széki tanácsos vala.

Az előadó hosszabb fejtegetéssel tárgyalta a jobbágyi viszonyt Erdélyben. Megemlékezik 1848-ról, s a komor árnyékokról, melyek ez évre emlékeztetnek a hazafiai lelke előtt elvonulnak. De mindamellett 1848 Erdély mivelődséi történetében egy korszakot jelöl, mert ez évben mondta ki az erdélyi országgyűlés a nagy szót, hogy a robot, s a jobbágyi szolgálomák a papizsokkal együtt örökre meg vannak szüntetve, az illető föld és terület a szolgálattelvi tulajdonává válik s a földesur kárpótlást kapjon. Majdnem egy millió ember nyert ezáltal állampolgári jogot, s az egyéni jogegyenlőség a törvény előtti életbe lépett. Az akkori országgyűlésen különösen képviselt magyar nemességnek ezen nagylelkű, hazafias áldozata, melylyel ama határozatot önként hozá, örökre emlékeztet nemesei maradt, melyet Erdély története aranybetűkkel jegyzend fel. Ezzel ez országban vége lett a bűbéri és jobbágyi viszony-nak, s az országfejdelem e korszakot nem csak fentartotta, hanem 1854 június 21-ről kibocsátott patensével a földterhermentesítési ügyet tanácsosai által a választás célja felé vezetett el. De e patensben nincs kellőleg gondoskodva, hogy ki és miképp váltsa meg az aloldali földet és azokkal egy sorba helyezendő székely örökségeket (siculica háriditas). A jelen kormányjavaslat célja e hiányt segíti. A javaslat készítő bizottság a tárgy feletti előtanácskozásánál következő alapelveket tartott szem előtt: a)

hogy szabatosan meghatározza, mi legyen a saját költségének megváltandó, b) mi történjen a székely örökségekkel, c) hogy a szellőre, a kik az urbéri szolgálattól maguk kelt, hogy megváltsák magukat, a lehető kiméletbe részesüljenek, d) hogy az ország alapból megváltandó föld ne tétethessék egyszersmind egyéni megváltás tárgyává, a mi csak pontos számbavétel által eszközölhető. Ezen czélpontokat tartva szem előtt, a bizottság jónak látta a kormányjavaslaton némi változtatásokat tenni, melyek az illető tudósításban bővebben indokoltak, erre szöveg felolvasá fejtegető előadását.

A fővita e tárgy felett a jövő ülésre napoltatott el.

A követek köreiben azon nézet uralkodik, hogy a bizottság fennebbi javaslata még alaposabb tárgyalás végett visszautasításra, s a felett most ne döntsének.

Maager egészsége helyreállítása végett 6 hetit, Moldován pedig 8 hetit szabadságot kapott.

Puscaru és társai indítványt nyújtottak be, miszerint az 1854-iki urbéri törvény 48 és 49-dik §§. a román papok és iskolatitok érdekében módosíttassanak.

Az ország új politikai felosztását, a köz-igazgatási hatóságok és első fokú bíróságok új szervezéséről szóló három újabb kormányjavaslat előleges megvitatására kiküldött bizottság már megalakult, s elnökül Fogarassy címzetes püspököt, ennek helyettesül Bologa főkorm. tanácsost, tollvivőül Gullt választá. Hasonlóképp constituálta magát a pénzügyi bizottság is, melynek elnökül Trausch pénzügyi tanácsos, helyettesül Dunka főkorm. tanácsos és Budaeker; előadókul pedig Klein és Puscaru választottak.

N.-Szék, július 8.

Az erdélyi tartományi gyűlés termének „üres padjai” a mai ülésben, midőn az urbéri előterjesztvény vala napirenden, ismét nagyban szerepeltek, mire Koronka, magyar regalista beszéde szolgáltatott okot. E beszéd, s az annak végén tett indítvány oda megy ki, hogy a tárgyalás ez előterjesztvény felett, miután abban magánjogi kisajátításról van szó, napoltassék el addig, míg oly országgyűlés lesz, a melyben a földbirtokosok osztálya is elegendőleg képviselve lesz, akár még ezen most folyó, akár egy más jövőd országgyűlésen történjen ez. Hogy ez indítvány mennyire nem talált viszhagra, mutatja azon körülmény, hogy még csak a jelen volt magyar kir. hivatalosok se támogatták. Ellenben a románok sörte érezvén magukat Koronka előbehozott indoklása által, közülök több szónok kelt ellene s bevesen felett, míg a szászok hallgattak, s mindössze azzal feleltek, hogy a Koronka beszéde közben rozslásuk jelet adtak közbe-közbe. Mindamellett az előterjesztvény újabb és kimerítőbb jelentés készítése végett visszautasított a bizottsághoz.

Történt pedig ez Schmidt szász comes indítványa folytán, a ki ezt azzal indokolta, hogy a kormányjavaslat, melyet a bizottság a Dr. Ratiu indítványaival combinatív tárgyalat, ezektől lényegesen különbözik, miután a Ratiu-féle indítványokkal a földterhermentesítési patens elveinek változtatása van czélba véve, míg a kormányjavaslat által csak e patens némely cikkelyeinek további kifejtése és kiégésítése van szem előtt tartva. Továbbá a bizottság tudósítása semmi irányban se oly kimerítő, hogy kellőleg fontolási alá lehetne vehetni e tárgyat. A Dr. Ratiu indítványainak oly nagy hordereje van, hogy azokat minden oldalról a legkomolyabb megfontolás alá kell venni; mert a kormányjavaslatról azon nevezetes pontban különbözik, hogy míg e szerint a megváltandó szolgálomák megváltása a kötelezettség által történendő, addig a Ratiu-féle indítvány e tereh hordozását az országos pénzalapra róják. Aztán egy combinatív tárgyalás esetében tartani lehet, hogy a kormány nem erősíthet meg egy eképp tárgyalat s megszavazott törvényt. Utasítandó lenne tehát a bizottság, hogy mindkét tárgyat elkülönítve tárgyalja, s mind a kettőtől önálló kimerítő javaslatot terjesszen elő.

Ez indítványt Puscaru is támogatta egy hosszabb beszéddel.

Koronka beszéde kezdetén megjegyzi, hogy amaz üres padok látványa reá ma annál kedvetlenítőbb benyomást tesz, mivel a napirenden levő előterjesztvény tárgyalásánál éppen azok érdekeiről van szó, a kik itt nincsenek képviselve. Ő és kevés társai a kormány iránti ragaszkodásukat annyiban drágán kell hogy megfizessék, mivel a rozslu informált nép egy nagy része hazaárulónak nevezi mind azokat, a kik e terem küszöbét átlépik. A dolgok ezen állásánál szükségkép

mentült fel előtte azon kérdés, vajlon e gyűlés mostani szerkezetével jogszerűleg foghat-e el döntéseket oly kérdésekről, a melyek a nép oly rétegeinek érdekeit illeti, mely itt nincs képviselve. Figyelemztethetik őt az országgyűlési és ügyrend illető paragrafusaira, melyek e ház illetékességéről szólnak, azonban különbséget kell tenni az államjogi és oly kérdések közt, melyeknek tárgya a magántulajdon feletti rendelkezés. Semmi kétség, hogy ez előterjesztvény tárgyalása által a magyar és székely nemzetnek odadobatik a keztyű, s ha határozat mondatik ki róluk nélkülük az unio azon szelleme bántatik, mely Erdély minden nemzetét kötelezte a kölcsönös védelmezésre. Azt is lehetne mondani, hogy a magyar és székely nemzetnek tetszésétől függött részvétel az országgyűlés tárgyalásaiban s nincsenek elzárva érdekeik képviselhetőségétől. Ő nem akarja vitatni e be nem lépés okát s azt hiszi, hogy e felett itélni csak a történelem illetékes. De ha ez elhibázott stratégia volna is, miért éljen vissza e gyűlés állásával illoyalis módon? Hol van az eset, hogy a család egyik tagja megfosztassék örökségétől, mivel az osztályánál nem volt jelen. Mondani lehetne azt is, hogy az egyik országgyűlés megszűntette az urbriumot, a másik befejezheti a művet. De nem kell feledni, hogy itt nagy különbség van a két országgyűlés összealkotása közt; itt épp azon osztály nincs képviselve, mely az előadó által is melegen méltányolt nemesség gondolkodásából folyólag önként lemondott jogairól a szegényebb néposztály javára. Ily férfiakról, a kik aranyos felöltönyüket már ideadák, az inget is le kelle buzni? (Ohó!) Már magában a törvényen átvonuló elv, hogy a régebbi tulajdonos köteles legyen, belégyezni a megváltásba, s hogy még csak a szász megadva neki, hogy tulajdonának árt szajjon, igazságtalan. Szónok erre fejtegeti a székelyföld szászágos viszonyait, a nemes földbirtokosok viszonyát a curialistákkal, s azon eredményre jő, hogy az előadó a bizottságnyi munkát által jelen-kegyenlyen meg lesznek károsítva. Ő kijelenti, hogy nem emelhet szót a magyar vagy székely nemzet küldöttje gyanánt, de kötelességének ismeri, figyelemztetni a házat, hogy magán birtokról szóló kérdésekben mindkét fél ki kell hallgatni. Ő hivatkozik a szász nemzet régebbi szövetségére, mely azt a többi nemzetek iránti hűségre kötelezi, valamint a románok újabb szövetségére, a kik nem akarták igazságtalanságot követni el testvéreik iránt. Ugy hiszi, hogy ha a nép közt nem lenne volna bujdosók, e kérdés a jogosultak és kötelezettek közt régóta békésen meg lenne oldva.

Boheczel megtámadta Koronka nézetét. Azt mondja, hogy a mily joggal határozta a volt földesurak jobbágyaik sorsa felett, a nélkül, hogy ezeket kérdezték volna, épp oly joggal lehet határozni ezek felett most, midőn önmagukat kizárják. A három nemzet szövetsége alatt csak a nemesség értendő; a néppel, mely a legnagyobb teréht hordozó, senki se kötött szövetséget.

Puscaru többek közt kimondja, hogy a felszabadítás (1848) kimondása nem a magyarok nemességüknek, hanem a korszellemeinek köszönendő (dem Drange der Zeit), s az országának a felszabadítás sok milliójába került, melyeknek lefizetése még sokáig fog tartani.

Lemény be akarja bizonyítani, hogy e gyűlésen a nagybirtok is képviselve van, miután a megyék követi (a hol a magyar nagybirtok keresendő) elfoglalták székeiket a tartományi gyűlésen.

Schnell megjegyzi, hogy a magyarok és székelyek nincsenek kizárva a tartományi gyűléstől; kétszer felszólítottak, hogy jöjjenek be a háza javára.

Miután Dr. Ratiu is Schmidt indítványa mellett nyilatkozott, de azon hozzáadással, hogy a jelentés 15 nap alatt megtétecsék, s miután a kormány képviselője is e szerint szólalt fel, a munkát visszautasított a bizottsághoz, hogy 15 nap alatt tegyen újabb jelentést.

B. Bedeus indítványa a katonáskodási kötelezettség szabályozása iránt az Obert féle bizottsághoz utasított.

MEGYEI ÉS KÖZSÉGI ÉLET.

N.-Enyed, június 28.

Városunk 26-án egy nevezetes egyházi ünnepélynek volt szemtanúja; ugyanis az enyedi ev. ref. egyházhoz akkor tartá meg Kálvin 300-dos emléktünnepét. A templom tömve, az ünnepély pedig megható volt. Megnyitá a fiatalok énekkara zene kísérettel, a méla bus dallam megszüntével theolog. t. t. Hegedűs János lépett a szószékre, s egy szép és buzgó imával dicsőíté a gondviselő Istent, ki 300 éven át nem hogy elveszni nem engedé, de sőt hova tovább mindinkább virágoztatja

Kálvin egyházát. Utána enyedi e. m. esperesé t. Basa Mihály tartott tudományosan kidolgozott szóp beszédet, alapul véven föl Pl. ap. cert. 1. levele III. r. 10-15. verseit. Előrebocsátva, hogy dogmánk szelleméből kifolyólag minék kell nekünk ez ünnepeket tartani; áttér a beszéd főrészére, meghatározza mi a mi vallásunk, minő alapra van az helyezve, mekkora erőt tud buzgó követőinek kölcsönözni; végül elősorolja, hogy a megpróbáltatások e nehéz napokban mik teendők.

Délbe mintegy 40-50 terített közébd Csombordon b. Kemény Istvánnal.

Este hangverseny „a nagy-enyedi egyház-megye szegényebb egyházi templomai és iskoláik fentartására fordítandó tőkék alapjál.” A következő sorozattal:

Négyes buros hangszerekkel, a fiatalág tagjai által.

„Rákkel siralma” Aranytól, szavalta Némethi J. k. a. A közönség tetszéssel fogadta.

„Ständchen” Schubertől, zongora és két hegedű kísérettel. A zongorán Opitz M. k. a. játszott, mindhárom nagy elismerés és kiadvásban részesültek.

Szavalt „A dalnok buja” Aranytól, szavalt a T. P. Szatmári Károly. A közönség színtünet nem akart tetszés nyilvánítással fogadta és méltán, mert a mély érzelm, mely az egész költeményen átfoly, a szavaltatban teljesen ki volt fejezve.

„Venczei carneval”, fuvalán előadta Bene J., kiittentésben részesült.

„Havasi kúrt” Prochótól, zongora és két hegedűn; ugyancsak Opitz M. k. a. zongorázott hasonló sikerrel.

„Öseinkhez” B. M.-tól, szavalta Sándor D. A költeményben rejlő humor természetesen lön kifejezve.

Továbbá az énekkar által több dal. Átvalán az este élvezetjeljes volt.

Még valamit:

„Megnehezített az idők viharos járása felettünk.” A nagy esőzés s az abból keletkezt viz-ár, hogy nálunk is sok kárt okozott, úgy hiszem felesleges említni, mert ez országos csapás volt, már pedig minket még a nem országosak is sújtani szoktak. A városi patak elmosta a megye háza előtt nagy szorgalommal készített sétátér, elszaggatta a gátokat, a Maros a gazdagon hullámzó tereket eliszapolta. A kár természetesen nagy.

A szerencsétlenség nem jár egyedül azt szokták mondani és valóban ez állitást a mindennapi tapasztalat igazolni látszik. 27-kére viradól az ugynevezett Magyar-utczában egy év óta tén már hatodsor tűz ütött ki éjfélt után 1 órakor, azonban a tovább terjedés a cendes idő és az oltók szorgalma által meg lön gátolva, úgy, hogy össze-vissza egy pár gazdasági építet hamvadt el.

Sz.

N.-Enyed, június 29.

A löverseny óta valóságos egyhangúság telepedett le városunkban. A színházak repertoírjai nem mutatnak fel semmi újat. A régi darabok, ha szépek is, de mégis csak régi; s a kevés új, mikkel Molnár Budán s a német színház Pesten kecségetni jarkodnak magukhoz a nézők seregét, többnyire nem a legépületesebb tartalmak, s dicsőségük is csak ephemer. Az ördög pilulát már veszteti kezdik bűvös hatásukat, mert hiába, olyan az emberi természet, a mit megszokott már, nincsen többé ugyanazon hatással reá. Az arzenicum megöl mindenkit, s a tirolie emberek, kik lassan és fokozatosan szokják meg, híz-nak tőle.

Csodálkozni fognak vidéki olvasóim, ha elősorolom, hogy Buda-Pesten 5 színházunk, miféle műveink, muzemünk, váci-utczánk, város és zugligetünk svábhelyünk, eszázfűrdők, sétatérünk s többeféléink vannak, és mégis egyhangúsan mondhatni most a pesti életet. De ez mind hiába, a nép belső életén rágozik valami, s ez elzsihasztja a jó kedvet. Hasztalan hull eső a fára és melegíti napsgár, ha belsejébe fogatkozást szenved; — mondja báró Eötvös — e játékony elemek el-seje ily esetben csak rohasztja, másodiká pedig száritja azt, a helyett, hogy virulást okozza.

De hagyom mostanra e bus gondolatokat a jó aratás tán meg fog változtatni mindent.

Vannak örömnapiaink is itt Pesten, mik éppen ugynevezhetők a nemzet örömnapiainak, mint Pest is búsul, ha a nemzet nem öröndhet. Egyike volt ezeknek a f. hó 25-ike t. i. egyetemünk újja alakításának évforduló napja. Isteni tiszteltet után a nagy díszterembe gyűltek össze az egyetem polgárai, hol dr. Jedlik, a rector magnificus dísz beszédet tartott. Azután következett dr. Toldi Ferencz jelentése a pályázati eredményekről, s miután kiemelte az összes tanárikar nevében, az idej pályamunkák is majd mind olyanok, melyek bármely európai ily intézetnek díszére válnának, tekintve az alapos, és mély tudományosságot, melyekből azok kidolgozva vannak, közzétették a pályanyertes munkák

szerzőinek nevei, s kiosztattak ünnepélyesen a kiérdemelt jutalomdíjak. Örömmel tudhatom földiembert, hogy e nap díszöségében a kis Erdélynek volt legnagyobb része, mert a jogi szakból kitűzött díjakat két erdélyi ifjú nyerte el: Horvát P. és Friedmann Bernát urak, az első nemzetgazdasági, utóbbi egyházi pályakoszorúzott munkáikkal. — p.

Nyilatkozat.

A „Korunk“ közlelbi 81-dik számában, a szerkesztő neve alatt „Provocat felvilágosítás“ címe alatt, egy cikket jelent meg, mely a „L. Corr.“ azon megjegyzéseire vonatkozik s ad felvilágosítást, melyekkel a lap visszafordulást kéri, s mely megjegyzéseiben nevezett lapnak az áll, hogy a „Korunk“ szerkesztője, s köztünk a szobai tartományi gyűlés megnyitása óta vélemény-különbség állott be.

Mintán a „Korunk“ szerkesztője a vitát igénytelen személyiségre vitte át, kényszerítve vagyunk nyilatkozni.

A „Korunk“ szerkesztője idézett cikkében azt akarja bebizonyítani, miszerint köztünk, s a tisztelt szerkesztő közt elvi különbség nem is volt, nem is keletkezett, s biztosítja a közönséget, hogy a kérdés veleje fellett mindig velünk s a nemzettel fog szavazni, de elismeri, hogy a taktika feletti nézetkülönbség akkora volt, hogy az által lehetlenné vált a lap szerkesztése.

Mi a lapról való visszafordulást egyedül személyünk iránti kötelességünkkel indokoltuk, éppen azért, hogy a további viták ki kerültesse, s most is, a midőn a „Korunk“ említett cikke által e nyilatkozatra kényszerítve vagyunk, nem kívánunk részletesen be-leereszkedni a tisztelt szerkesztő ur által szövegre hozott elv s taktika feletti vitába. Nem vitatjuk: mily szoros kapcsolatban van ez egymással, s hogy sokan a taktika ürügye alatt a legalkotmány-ellenesebb elveket elfogadva, magát az elvet kockáztatják, mind erre nincs szükség, mert maga a szerkesztő elismeri, a mint már említettük is, hogy köztünk oly valami különbség létezett, melynek okvetlenül maga után kellett vonni visszafordulást.

Ezeknél fogva elegendőnek tartjuk pár szóval előadni a lap történetét.

E lap, ha jól emlékszünk, 1860-ban jött létre több honfitársaink anyagi segítségével — célja volt, hogy a szabadelmű alkotmányos párt közege legyen. — Akkori szerkesztője Fekete Mihály volt. Programja is jelent meg, igen természetesen a saját viszonyokhoz alkalmazott formulázással.

Később anyagi viszonyok miatt a lap gazdasági kezeletének változni kellett, ekkor a lap tulajdonosságát és a szerkesztőségét át vette a „Korunk“ jelenlegi szerkesztője bizonyos feltételek s kötelezettség mellett, mellőzve a szerződés anyagi ágait, melyek nem is a közönség elébe valók, a szellemi oldalát véve, abban egyeztek meg az illetők, hogy a részvénytársulat addigi képviselői kötelezték magukat, hogy míg a lap eddigi irányában halad, azt munkálataikkal gyámolítani fogják.

Tehát a tisztelt szerkesztő ur a mikor a lapot átvette, tisztában volt annak programjával, sok ideig nem is vettünk észre semmi olyant, a mi elveinkkel, vagy, ha úgy tetszik, taktikáinkkal ellentétes volna; közlelbi időkben azonban több oly cikkek jelentek meg, a melyeket mi elveinkkel megengedni képesek nem voltunk. Nem mulasztottuk el a tisztelt szerkesztőt erre figyelmeztetni, de a baj ismétlődött, minek következtében, csak magunk iránti kötelességünket teljesítettük, a midőn visszaleptünk.

Ily nyilatkozattal tartozunk magunknak s az igazságnak.

Id. gr. Bethlen János.

KÜLÖNFÉLÉK.

Lapunk mai száma rajtuk kívül eső ok miatt később.

Közgyűlés. A kolozsvári casino választmányának mai ülésében hozott határozat folytán ezenen hírrelap is közzététetik, hogy az egyet szokott felévi közgyűlés folyó hó utolsó napján fog megtartatni. Kolozsvár, jul. 10-kén 1864. Gróf Lázár Miklós igazgató; Halmágyi Sándor, jegyző.

Bukurestből írják nekünk: A június 19-kén bekövetkezett vízaradások a Dunafelvidék egész minden pontján a közlekedést felakasztották. A hidak mindenütt összeromboltak. Több száz ember-élet esett áldozatul. Falvakat sepezt el. Kimpina s Brassó közt a Bucecsnél két hegy omlott az országra, mely hónapokig javíthatatlan. A vízaradatok az országot s hidak elrontásán kívül milliókra rugó árákat tett a vetésekben. Frigyes ezredes Garibaldinak az aspremonti csatában is hadsegédjét Bukurestben gyanúra, mintha az itteni kormány ellen működne, elfogták. A gyanu alaptalan volt. Találtak azonban nála,

mint hallom, Garibalditól fontos leveleket. A mostani kormány azon nyilatkozata, hogy minden politikai menekültet pártfogása alá vesz itt kézzelfoghatóság be van bizonyítva. Másik levelezőnk szerint ezredes Szilágyi is elfogták, meglehetősen gorombasággal bántva velök. Mindezekről jövő számunkban bővebben.

Az aratás Pest város határán már megkezdődött. Több nap óta lehet látni kévekereszteket.

Nagyimihályban Zemplénmegyében június 18-kán 90 ház lett a tűz martalékává.

(A jelen század legnagyobb viharja.) Mathieu de la Drôme, a hírneves párisi idős, felhívja mindazokat, kik e század legrettenetesebb viharjának tanúi akarnak lenni: menjenek el ez évi november végére Velen-czébe. November 29-től december 3-ig ott a legnagyobb színjátékok láthatják, a mit csak a felbőszült elemek képesek nyújtani az emberi szemnek.

(A világ vége.) Egy Baxter nevű észak-amerikai pap hosszas földtani és matematikai előmunkálatai után végre kiszámította, mikor lesz a világ vége. Szerinte a „föld“ nevű bolygó csak is 1871-ig fog létezni, legfőkébb 72-ig. Ez azonban már az utolsó terminus. További prolongatit az általában nem engedhet meg. Az új világ eme profétája III. Napoleonban ismerte meg az Antikrisztust, ki az armagypedoni csatában le fog győzni, s azután közvetlenül be fog következni a világ vége.

Uj-Berben, az Egyesült-Államokban borzasztó szerencsétlenség történt máj. 27-kén. A vonaton számos katonaságon kívül négy pokolgépet vittek, melyek Kingstonnal az ostromnál lettek volna alkalmazandók. Az indobázban történt megállapodás alkalmával az erős zökkenés az egyik gép gyutaesát meggyújtotta, mire mind a négy gép irratózt durranással, mintha több száz ágyut sütöttek volna el, a légbe repült. Képzeltető az iszonyu rombolás! A 134-dik ezredből 40-en a légbe repültek s tagjaik szétszaggatva buhtak 100 lábnyi távolságra. Megsebesült valamennyi, kik a kocsikban vagy kocsi körül voltak.

Pesten az István főherceg szalódnában egy kocsiny gőzgép van kiállítva, mely nevezetesen a maga nemében. E gép fát fűrészel, egészen új szerkezeti, kormány és vezény nélkül, egy fűres tengely által mozgatta, melynek két szellentűje van, egik a gőz be- és a másik az őzpontositott gőz kiarasztására. Langgal (alkohol) fűtötték. Egy perc alatt 360 forgást tesz; nyomereje 14 font, s alig egy négyzet láb területet foglal el. Nagyobb gépeknél e szerkezet 4 lóerőre emelhetetik, s akkor tűzölányaggal is fűthető. Az egész szerkezet rendkívül egyszerű, szilárd és arányos.

Varasról mult hó 26-káról írják, hogy a lakosság egy része nagy irgalomsággal van. A polgármester azon kísérlete, hogy a közsegénység batározatát valóstíva, a legelő használatát csak minden db marha után fizetendő díj mellett engedje át, a lakosság ellenkezésén megüszint. Midőn a polgármester egy pástort, ki nem akarta megmondani a reá bízott marhák számát s ezek tulajdonosait, elfogatták, a tömeg ismételve az iles terembe rontott, a pástort szabadon bocsátatását követelte, s végre fenyegetések mellett távoztak el. Mult hó 19-kén a közsegénységnek 500 aláírással ellátott bizalmatlansági szavazat nyújtott át, minek folytán több képviselő lemondott. A többség azonban megmaradt s elhatározta, hogy a helyt. tanácsot e törvényellenes tény megvizsgálására hívja fel.

Vámbéry Armin házának Londonban, a „nagybritt. kir. földrajzi társulat“ mult hó 14-ki ülésében tett terjedelmes s igen érdekes jelentést közép ázsiai utazásáról. Erre sir Rawlinson Henrik tudatá, hogy Vámbéry utazása Murray-nál fog megjelenni. 450 év óta, Vámbéryn kívül, egy európai sem látta és írta le Samarkand-ot. 25 évvel ezelőtt bár alaptalanul, nagyon féltek az orosz-ázsiai és ind-britt határ megközelítésétől, ma azonban már egykedvűen áthaladnak rajta. A közlekedés a legutóbbi 25 évben 1000 mérföldet tett, s a két határ közötti távol most csak 500—600 mérföldnyi. Ez által azonban az orosz kormány nem akar ellenséges indulatot tulajdonítani Angolország érdekei iránt. Az orosz határ előnyomulása Ázsiában, mint azt már sir Peel Róbert megjegyzi, egy természeti törvény hatása. — Az elnök (sir Murchison R.) erre azt viszonzá, hogy Oroszország már régen kereskedett Bokharával, mielőtt az angolok Ázsiában szilárt alapok vitvák ki. Jelenléte, hogy Vámbéry második utra készül, és pedig ezuttal Samarkandból Chinába akar behatolni.

Muszkva udvariasság. Bonkovszky varsói senator, előbb plocki polg. kormányzó, külföldre szándékozván utazói, a szükséges utlevélért az ismeretes Rydzewsky rendőrbiz-

toshoz küldötte vissza, hogy személyesen jelenjék meg. A büszke senator kevés idő múlva megjelent a rendőrhivatalnál, hol a biztos mindenféle csöcselék nép között sokáig várakoztatta az előteremben. Bonkovszky meg-boszankodván e bárásmódon, bement a biztoshoz és kissé ingerülten adá tudtára a biztosnak, hogy ő az államban magas hivatal visel, hogy a császár ő felségétől kapott rend-jel ékesíti mellét, és nem tűrhet oly bánásmódot, melyet itt tapasztal. „Mit talál ön sértőt az én bánásmódomban, talán füle közé töttem?“ — válaszolt a biztos. — „A mi a rendjelet illeti, figyelemzettem önt, hogy a 25-öt úgy szokták az emberre kiolvasni, hogy a rendjeles mellébb semmit sem lát.“ Az ekképp megsértett senator azonnal Berg tábornokhoz ment panasza és elégtételt kért. Berg sajnálta az eseményt s kérte Bonkovszkit, hogy ily durva sértéseken emelkedjék fölül, de egyszersmind kijelentette, hogy elégtételt nem adhat, mert Rydzewszkyt a rendőrségnél nem nélkülözheti.

Jód-szivarok. Köztudomásu dolog, hogy az orvosok újabb időben az iblant (jódot) sikeresen használják több betegség gyógyszerül, különösen a sorvadásban, s ezen gyógymód többek között a francia akadémia helyeslését is megnyerte. Kezddő sorvadással a jód beszívása igen hathatós gyógy-szernek bizonyult. Ennek következtében egy híres amerikai orvos, Gibson Filadelfiában, miután meggyőződött, hogy a jód beszívása dohányzás által legkönnyebben eszközölhető, oly gyárt állított, melyben jóddal megtöltött szivarokat készítenek. Ennek példát a európai szenvedő emberiség enyhülésére egy stettini dohányár, Tormint követni fogja, a mennyiben Hamburgban hasonló gyárt állított, melynek vezetését egy, a Gibson-féle filadelfiai gyárban működött felügyelőre bízta. A szivarok legközelebb eladásra bocsátatnak.

POLITIKAI HIREK.

Angolország. Az alsóház folyó hó 4-ki ülésében Disraeli az ismeretes fölratot indítványozván, azt állítja, hogy az öröklési háború általában a legvézetteljesebbek, s e tárgyban a 30 éves háborút említi föl. A dán kérdés tárgyában Angolország oly kötelezettségeket vállalt, mikre Francia- s Oroszország nem álltak rá Franciaország ezen kérdésben méltóságteles magatartása volt, míg Angolország mely megaláztatást szenvedett. Szónok felemlíti Palmerston lord 1863-ban mondott szavait, miszerint ha valaki Dánia jogait megértetni próbálná, annak nem csak egyedül Dániával kellene harcolnia. Franciaország — ugymond — csatlakozott volna hozzá az en kérdésben, de ama hatalmasság érzelmei ezóta megváltoztak, annak következtében, hogy Russell gróf az európai congressusi iránti javaslatra sőtörleg tagadó választ adott. Angolország VII. Frigyes balála után becsülettel megtagadhatta volna a segélyt Dániától, vagy támogathatta volna, mi becsületese s értelmes politika lett volna. De a kormány mind ebből semmit sem tett. Magaviselete sohasem teljesíthető fenyegetések és sohasem létesülhető ígéretek sora volt.

Gladstone azt válaszolja, hogy a kormány nem akarja visszautasítani a politikája iránti felelősséget. Disraeli vádjait azon körülményre vonatkoznak, miszerint a kormány elidegenítte magától Franciaországot, mely egyedül volt hajlandó velünk haladni; azt a lengyel ügyben cserben hagyván; azonban ő a ház előtt felolvasandja a francia minis-ternek ama szavait, melyek a német hatalmak politikájának veszélyeit sokkal erősebb kifejezésekkel emelik ki, mint a minőkét Russell gróf használt. Disraeli azt is szemére veté a kormánynak, hogy a congressusi javaslatot sértő módon utasítá vissza. Disraeli felelede, hogy a válaszfelirati vita folytában ő maga is úgy szolt ama javaslatról, mint ügyes csele-fogásról. Nem loyalsán idézte D. a sürgönyök helyeit, s a házat félrevezetni próbálta. A kormányt azzal vádolni, hogy a dánokat engedmények tételére ösztönzé, s hogy ezen engedmények megadása után azokat cserben hagyá, igaztalan vád, mivel a dánok igen későn adák meg az engedményeket.

Továbbá nem a kormány hibája, ha nem sikerült, Francia- s Oroszországot Angolországhoz csatlakozásra bírnia, az 1852 diki szerződés fenntartása végett. Angolország mindent megteett ama szerződés fenntartására; azonban vissza kelle lépnie, midőn arról volt szó, hogy egymaga folytasson háborút. Ha Dánia túlzott nézeteit támogatja, a schleswig-holsteini nép érzelmeit taposta volna lábbal. Szónok nem hiszi, hogy az angol befolyás a kormány politikája által csökkent volna. Disraeli ezen pont iránt csupán némely külföldi lapok fenyegetéseit ismétlé. Világos, hogy Disraeli célja, a kormányt megbuktatni. Ennél fogva a ház jogosan kérheti tőle, hogy minő politikát követnének azon férfiak, kik

az új kabinetet alakítják. Szónok reméli, hogy a ház nem fogadandja el Disraeli javaslatát. Newdegate nem ismerheti el, hogy Angolország a világ szemében le lenne alázza; noha — a kormány bevallása szerint — szövetségesek nélkül van. Szónok megjegyzi, hogy Disraeli — ha minis-ter lett volna — szintén nem követett volna beavatkozási politikát. Ő egy oly tartalmu módosítványt szándékozik előterjesztetni, miszerint a ház véleménye szerint, Dánia függetlenségének s birtokainak, a semleges hatalmak által javasolt alapon garantírozhatniok kellene. Kinglake ellenzi ezen módosítványt, mint a mely háborúra vezet, mivel a peres terület a németek kezében van. Peel tábornok szerint a kormány politikája az országot a világ megvetésének tévé ki.

Az államügyész védi e politikát. Stanley lord tagadja, hogy az 1852-i szerződés Derby lord által kötöttet volna. Megzafolja az állam-ügyész azon állítását, hogy Disraeli javaslatát háború politikát volna maga után, mivel Disraeli kijelenté, hogy ő Franciaország politikáját követte volna. A javaslat elfogadása azt jelentené, hogy a kormány eleitől végig szul folytatá az alkadozásokat. Szónok azt hiszi, hogy a hercegségek melletti háború esztelenség lenne. És mégis a kormány fő-önke bizonyos eventualitások esetére, háború-indítással fenyegetőzött. A háborút — bármily politika legyen is az — lehetne menteni, ha abból valami előny eredne, de a jelen esetben ez nagyon későn lenne. Szónok azt véli, hogy a kormány segíthette volna a dánokat diplomai lépések által, be nem avatkozási politikát követvén, mint Franciaország, — az ország függetlensége s méltóságának megsér-tése nélkül. Ha a kormány a dánoknak kijelen-ti, hogy nem fog bizonyos határokon túl-menni, a dánok bizonyosan jobb feltételeket nyertek volna meg, mint jelenleg.

A kormány — ugymond végül szónok — „az országra hivatkozással fenyeget“ benntitket. Mi készek vagyunk elfogadni ezen hivatko-zást. De a kormány nem óhajthat ily jel-szóval jelenni meg a választók előtt: „Orosz-ország megsértve, Franciaország bántalmaz-va, Dánia cserben hagyva.“

Erre a vita folytatása elhalasztott. London, jul. 8. Az alsóházban folytatattik a bizalmatlansági szavazat fölötti vita. Layard védelmezi főleg Russelt, s arról vá-dolja Disraelit, hogy hamisan idézte a Russel féle sürgönyöket. Herdy ezt rágalomnak nyilvánítja. Layard erre a szónokot rendre utasíttatni kéri, a mit az elnökség megtagad. Palmerston szorgalmazza a rendreutastást; erre nagy zaj támad, a rendreutastás újból megtagadtatik. Layard mentegeti magát. Szavazásra kerül e ma a dolog, kétséges.

Franciaország. Az „Opin. Nation.“ az állítólagos Bismark-féle jegyzék közzétételé napján másodsor is megintetett; még pedig azért, mivel „kigonyolá s rágalmazá a cs. kormány politikáját, azt mervén mondani, hogy Franciaország tehetlenségre van kárhoztatva, hogy eltűri, s jövőre is eltűrni a külhatalmak által reá szabott megaláztatásokat, s egy minden ároni béke gyáva tanainak engedel-meskedik.“

Párisból jelentik, miszerint Lagueron-niére senator a császár különös rendeletére Fontainebleau-t utazott. Ezen rögtöni meghívatást öszekötöttetésé hozták egy igen fontos rőpirat megjelenésével, melynek közzétételéről diplomaiat körökben már előre sokat beszélnek, s melynek címe lesz: „A Kissin-geni találkozás és Európa.“ (L'Entrevue de Kissingen et l'Europe.)

Németország. A „Moniteur“ szerint Poroszország szakadatlanul s a legnagyobb mérvben folytatja hadkészületeit. A hercegségekben lévő austriai-porosz csapatok számát, mely már is szinte 70,000 főre megy, naponként újabb erősítések által növelik. A német had-folytatók által kifejtett tetemes erőfeszítéseket a Poroszországnak tulajdonított hadjárati tervből lehet kimagarázni. Azt állítják ugyanis, hogy a porosz kormány terve abban áll, miszerint egymásután a dán archipelagus összes szigeteit elfoglalja, s az ellenséget egészen Koppenhágáig tildőzze. Valóban egy idő óta vas-utakon egész hidas-csapatok s hid-készületek szállítatnak át. Valószínű, hogy Poroszország ezek segélyével említtet merész tervét szándé-kozik végrehajtani, míg a dán hajóraj az éjszaki tengeren az austriai-porosz hajóhaddal lesz elfoglalva.

Berlinből jelentik a „Presse“-nek, misze-rint Oroszország kijelenté, hogy a hercegség-geknek elszakított-át Dániától csak úgy fogja megengedni, ha az oldenburi nherceg nyeri el a hercegségek koronáját.

Drezda, jul. 6. A követek kamarája ma csatlakozott az urak kamarájának jun. 30 ki batározataihoz, hogy t. i. a németszövetség-nek, a Dánia elleni háború folytatásában való részvételére, úgy szintén az öröklési kérdés gyors elintézésére nézve közreműködik.

Berlin, jul. 6. János glücksburgi her-czeg ma Karlsbadba utazott el, miután az ol-

denburgi nagyherceggel élénk sürgönyváltást folytatott. Hihetőleg ez utóbbi is Karlsbadba menend.

Mint Altonából jelenték, f. hó 6-án az augusztburgi herceg születésnapja minden városban ünnepélyesen lön megülvé.

A „H. N.”-nek Sonderburgból 5-ről írják: Ma ment végbe a foglyok kicserélése. A foglyok a poroszok s austriaiak részéről 128-an voltak, kik közül a poroszok tüstént ezredeikhez indultak.

Hamburg, jul. 7. A „Berl. Ztg.” 6-ról jelenti: A koppenhágai landsting elé javaslat terjesztetett, egy a királyhoz intézendő fölülat iránt, melyben végül ez mondatik:

„Felsőleg azon szomorú kénytelenségben lévén, miszerint alázatot kelle hoznia a béke visszanyeréséért, később volt valamit földadni a korona jogaiból, mintsem, hogy egy Schleswig-Holsteinhoz beleegyezést adta volna. Ez kezéskedik az iránt, hogy a további alkudozások ezéjja az államnak Németországtól független szabad állapotot leend. Ezt előrelátva, a landsting biztosítja felségedet mindazon támogatás felől, mit csak adhat.”

A „Dagbladet” szerint a volksthing elé is hason tartalmu fölülat fog terjesztetni.

Berlin, jul. 7. A „Nordd. Allg. Ztg.” írja: A „M. Post.” által közlött legtöbb okmányok szintén hamisak.

A mai „Kr. Ztg.” jelenti: Wasa herceg Kissingenben ugyanakkor mondott le holstein-

hozi jogairól, midőn az orosz császár saját jogait Oldenburgnak engedte át.

A „Zedl. Corresp.” a „Presse” azon közlésére vonatkozólag miszerint a dán király Napoleon császár közbenjárására folytatódott, — ezt mondja: — „Itteni jót értesült körökben erről semmitsem tudnak.”

Frankfurt, jul. 7. A szövetség-gyűlés mai ülésében, a holsteini ügyet tárgyaló bizottmány javaslatára elhatározott: az oldenburgi kormányt a nagyherceg öröklési igényei kilátásba helyezett előadásának lehető siettetésére kéri meg.

Berlin, jul. 7. Arröe-Sundból 5-ről éjfélikor jelentik: 5 nagyobb dán hadihajó a part közelében horgonyt vetett, csolnakokat tett ki, s miután a helyőrség erejéről magának meggyőződést szerzett, a tenger felé indult.

A lengyel-perben, az állami törvényszék előtt ma kezdődött meg a tárgyalás. A törvényszék elnöke Büchtemann. Ma csupán a törvényszék megalakulása ment végbe, s a vádlottak neveinek fölüolvasása eszközöltetett. A törvényszék az állam-ügyész indítványa ellenére megengedte a védőnek 2 nyelv-szakértő idézését.

Hadersleben, jul. 6. A földszített polgár-egyleti teremben tegnap augusztburgi Frigyes herceg fejedelemmé kiáltott ki.

Hamburg, jul. 7. este. A „Börsenhalle” írja: Tonderből (Schleswig) jul. 6-ról írt magánlevél szerint az austriai vadászok az utóbbi éjen Föhr dän szigetét bevették.

Dánia. Hivatalos jelentések szerint a dánok 2,500—3,000 embert, s Faaborg ezredezen kívül még 79 tisztet vesztettek. A hadosztály azonban tökéletesen harcképes.

A volksthing f. hó 3-ik ülésében Kühnel — Jütlandból — azon interpellációt jelenté be, ha vajon a minister elnök közölni szándékozik-e a volksthinggel azon okokat, a melyekre alapítja a kormány a jelen harez szeren esés kimenetele iránti reményt?

A félhivatalos „Berl. Tid.” Alsen bevételről következő adatokat közöl:

„A megtámadás minden esetre nagy gyorsasággal, s nagy erővel történt: azonban a védelem szintoly fényes volt. Steinmann tábornok ez utóbbit nagy lélekjelenléttel s nyugottsággal igazgatta. A megtámadás éjjel 1 óra körül történt, s a hidak oly gyorsan verettek, hogy tüzsergünk aig tehetett néhány lövést, mielőtt a poroszok a szigetre léptek. Körülbelül 9 órakor — 8 órai harez után — csapatjaink még e-cupán egy mérföldnyire voltak visszanyomva, s onnan szakadatlanul folytattott a harez, migmen a mieink a Höruphaf-ön tul eső hadállást elérték.”

Kopenhága, jul. 5. A tengerészeti miniszterium következő jelentést tett közzé: Folyó hó 2-án d. e. 10 órakor — midőn a „Tordenskjold” s „Hekla” Rügenből északra állomásoztak — 5 ágyunaszád s 1 kerekés gőzös jött oda keletfelől; fél 12 órakor félőrai harez kezdődött, mire az ellenség szokott horgonyhelyére vonult vissza. Hajóink nem szenved-

tek. 3-kán a „Hekla” — midőn a „Newsky” szállító-hajóról szemet vett föl — Arconától nyugatra, a parton lévő déli tábori tüztelep által minden kár nélkül lödöztetett.

Gerlach letette a fővezérséget s alhadvezérré levezetett ki. Steinmann veszi át a fővezérletet. Quade alhadvezér (?) megérkezett.

Ujabb. London, jul. 8. A felsőház mai ülésében, miután Argyll, Brongham, Clarendon, Wodehouse s Russell a kormányt védelmezték — Malmesbury győzött 177 szavazattal, 168 ellen. A kormány 9 szavazattal kisebbségben maradt. Az alsóházban — miután végül Palmerston lord beszélt Di-sraeli ellen — Newdegate módosítványa szavazás nélkül elvetetett, s Kinglake módosítványa 313 szavazattal 195 ellen elfogadtatott. Tehát a kormány 18 szavazattal többségben van.

— London, jul. 8. Apponyi gróf Reichberg gróf felhatalmazása folytán, a „M. Post.” által f. hó 4-dikén közzétett összes ausztriai sürgönyöket hamisaknak nyilvánítja.

— Brüssel, jul. 9. Ma a kamara — dacára annak, hogy az igazságügyminiszter már visszaérkezett, — még sem volt szavazatképes számmal képviselve.

— Páris, jul. 9. Az esti „Moniteur” szerint a dán király elfogadta Monrad miniszter elbocsátási kérelmét, — Molke-Nitschan gróftól bízván meg új miniszterium alakításával.

NEM HIVATALOS.

Hirdetmény.

(172)

(2-3)

A „VICTORIA”

tűzkármentő társulat részvényeire f. é. július 5-én az aláírások megkezdődtek, s miután a részvét kedvezőnek mutatkozik, az aláírások f. é. augusztus 15-kén be fognak zártni.

Az aláírás történetik a társulat ideiglenes irodájában Kolozsvártt, belső középütcza 457. házszám alatt — továbbá: Bogdán István, Gáll János, Kiss Mór, Folly Mihály és Stein János kereskedő uraknál, a hol bővebb felvilágosítást is nyerhetni.

Mi ezennel közhírré tétetik.

A „VICTORIA” tűzkármentő társulat alapító bizottmányától. Kolozsvártt, július 7-kén, 1864.

(174)

(1-2)

FOGFÁJÓSOK, s kiknek fogra szükségük van tájékozásul:

ZINZ C fogorvos

Nagy-Szebenből átutazása alkalmával néhány napig Marosvásárhelyt fog mulatni, oda érkezése e hó 9-kén, kész szolgálatát mindazoknak szívesen ajánlja, kik azt netalán igénybe kívánják venni.

Lakása oda érkezése után azonnal plákátok által tudtul adatik. Ertekezhetni vele 9-től 12-ig és 2-től 4 óráig.

(173)

(2-3)

Ezennel tisztelettel jelentem, hogy f. é. szeptember hó folytán itt Kolozsvártt a belső monostorütczában, a hajdani Kriebel-féle báznál

óra-kereskedést és műhelyet

nyitandók. Miután azt mindennel, mit egy ily üzletől várhatni, fel akarom szerelni, útnak indultam, hogy a legelső bel- és külföldi óra-gyárakkal összeköttetést eszközöljek, s visszatértem után azonnal tudatni fogom üzletem megnyitását.

Kolozsvártt, júliusban, 1864.

BABOS SÁNDOR, órás.

(161)

(8-*)

Hirdetmény.

Tisztelettel tudatjuk a t. cz. repce-termelő urakkal, hogy a már 18 év óta fenálló olajgyárunkba az idén kiválólag a repcét a legmagasabb árba fizetjük, arra, mint eddig is, előleget adunk és akár az egész termést előre kifizetjük.

KISS TESTVÉREK, olajgyár tulajdonosai.

(164)

(3-3)

Pályázat.

Resinár városában egy a majorsági pénztárból járandó 900 oszt. frt évi fizetéssel s 10 kr. beteg látogatási díjjal egybekötött orvosi állomás állittatván fel, arra ezennel pályázat nyitattik.

Ez állomás elnyerésére szükséges az egyetemi tanfolyamok végzése, s a rigorosumok letévése; a folyamodó valamint szülész mester (magister obstetriciae) ugy dr. medicina és dr. chirurgiae is legyen. — A pályázatok a kellő bizonyítványokkal együtt augusztus 15-ig az alórt tanács elnökségéhez, pr. N-Szeben bérmentesen küldendő vagy adandók be. — Megjegyzendő végül, hogy a megerősítés felsőbb helyen történend.

Resinár, június 25-kén, 1864.

A városi tanács.

Fogszükséglők- és fogfájósokhoz!

Alólt ezennel tisztelettel jelenti, miszerint tartózkodása f. évi július elejétől október közepéig Segesvártt leend. (167) (3-3)

GROSS KÁROLY, fogorvos és művész.

(24)

(6-12)

Alólt ön magán valamin betegin sok év folytán tapasztalta, melyszerint fog orvos POPP J. G. ur „anatherin szájvize” nem csak a száj kellemetlen szaga ellen; hanem a fogak tisztasága és ép fenntartására is a legjobb szerül szolgál.

Bécs, július 4-én 1863. **SCHÄFFER AGOSTON** lovag, orvos-tudor, és a bécsi orvosi-kar tagja

Nyomatott az ev. ref. fötanoda betűivel (Bel-farkasutczá 74 sz.)

STEIN JÁNOS

könyvkereskedésében Kolozsvártt, Wittich Józsefnél Maros-Vásárhelyt, Dobray Nándornál S.-Udvarhelyt, Barthos Domokosnál S.-Szentgyörgyön, Vokál Jánosnál Nagyenyeden, Sindel Károlynál Brassóban kapható:

A magyar nemzet classikus írói

IV-ik évfolyam. Gyöngyösi István válogatott poétai munkái I-ső kötet.

Berzsényi Dániel munkái I-ső és II-dik kötet. sat.

Ára az egész évfolyamnak (10 kötet) 5 frt.

Szikla rózsá.

Regény. Apafi Mihály erdélyi fejedelem korából.

Irta József Miklós, 4 kötet 4 frt.

Egyházi beszédek.

Robertson nyomán Irta Révész Imre. Ára 1 frt.

Új zeneművek!

Álarczos-bál. Opera Verditől. Potpourri, Kovalestől. 1 frt 20 kr

— — — — — Francia négyes. Szerző Ellenbogen Adolf. 60 kr.

Dunanan apó és fia utazása. Vig operette. Offenbachtól.

Potpourri. 1 frt — kr.

Francia négyes — frt 60 kr.

Polka. — frt 40 kr.

Szerelmi dalok, szerző Zimay László

Zongora kísérettel. — frt 80 kr.

Árvaleányhaj. Négy igen kedvelt

népdal. Zongora kísérettel ellátta Mért

ty N. — frt 80 kr.

Férj az ajtó előtt. Francia négyes,

Offenbach hasonzimí operettjének dal-

laimából. Szerző Binder Károly 54 kr.

Nefejejtsek. Eredeti népdalok és egy

fellengős-dal. Ének és zongorára szer-

ző, Nyírsnyai G. 2 frt — kr.

12 válogatott magyar népdal, né

gyes férfi karékre alkalmazva. Wöl-

ler K. T. által. 1 frt 50 kr.

Négyes férfi dalok. A magyar da-

lárdák számára ártirta Doppler Ká-

roly. 2 frt 40 kr.

Orpheus az alvilágban. Dalmű Of-

fenbachtól.

Potpourri. 1 frt — kr.

Táncz album. 1 frt 80 kr.

Francia négyes — frt 54 kr.

Polka mazurka, Taleseytől 60 kr.

„Bokrétás a kalapom, csókolj meg

kis galambom.” Csárdás. Zongorára

szerző Németh János — frt 60 kr.

Huzzad cigány, búsan szóljan a

nótád. Csárdás. Zongorára szerző Né-

meth J. — frt 60 kr.

Elátkozom ezt a gonosz világot. Csár-

dás. Zongorára alkalmazta Konkoly

T. M. — frt 60 kr.

Kilenczet ütött az óra. Népdal, és

Egri csárdás. Zong. alkalmazta Kon-

koly T. M. — frt 60 kr.

Olaszország köszöntése Magyar-

honhoz. Suppe után. Zong. ártirta Be-

recz Ede. — frt 90 kr.

Bodrogközi csalóány! 8-dik ábr-

ránd népdalok fölött. Zong. szerző

Székely Imre. 1 frt 20 kr.

Irma csárdás. Zongorára szerző Csil-

lag J. — frt 60 kr.

Kehidai csárdás. Zong. szerző Csil-

lag J. — frt 50 kr.

864-iki jogász csárdás Zong. szer-

ző Volin W. — frt 50 kr.

Marianna csárdás. Zong. szerző Rupp

Zsiga. — frt 50 kr.

Jankovics csárdás. Zong. szerző

Duber József. — frt 60 kr.

Pezsgő csárdás. Zong. szerző Csil-

lag J. — frt 60 kr.

Bál jelenetek. Séta táncz. Zongorára

4 kézzel szerző Thern Károly 1 frt 50.

Lövész csárdás. Zong. szerző Rupp

Zsigmond. — frt 50 kr.

A fecsegők. Vig operette Offenbach-

tól. Zong.

Potpourri. 1 frt — kr.

Francia négyes. — frt 60 kr.

Tiz leány egy férj sem. Francia

négyes. — frt 60 kr.

— — — — — Polka — frt 40 kr.

Ördög pilulái. Francia négyes 60 kr.

Ez az élet gyönyörű élet. Csilli csár-

dás. Zong. szerző gr. Széchenyi Ö-

dön. — frt 50 kr.

Genoveva. Vig operette Offenbachtól.

Zongorára ártirta Kovaltsik A. 1 frt.